

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisha v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto velja . . . 10—K
pol leta 5—"
četrt leta 2—50"
posamezne številke po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 "
" " " trikrat . . . 10 "
za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 8 h. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, poljarska, poslana, tarpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisha v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Nujna prošnja.

Prijatelj, ki spisuje kulturno zgodovino Slovencev, me je naprosil, naj mu pre-skrbim zanesljivih in točnih podatkov o razdelitvi draginjskih doklad kranjskemu učiteljstvu, ker hoče temu socialnemu in kulturnemu žalostnemu dejstvu v svojem delu posvetiti posebno poglavje, da ostane krivica prihranjena še poznim rodovom.

Tem potom prosim vse prizadete tovariše in tovarišice, naj mi takoj pošljejo ves material. Tisti, ki so to že storili na drug naslov, naj tega več ne store, ker je vse ono gradivo že v pravih rokah.

Naj zve javnost vse, da popolnoma spozna položaj naprednega učiteljstva. Resnica naj govori!

Zadeva je nujna — takoj na delo! Bati se ni nikomur ničesar in nikogar, ker sta krivica in pristranost že dosegli svoj višek!
E. Gangl.

Učiteljske draginjske doklade v kočevskem okraju.

Priobčili ste že več dopisov iz vrst učiteljske Raje o načinu razdelitve draginjskih doklad v vilajetu Kranjskem, a žalostna stvarina še daleč ni izčrpana.

V soboto, 21. t. m., smo imeli okrajno učiteljsko konferenco, katere edini dnevniki red je bila volitev zastopnikov v okrajni šolski svet. Izvoljena sta bila s petkratno večino nad klerikalnimi kandidati napredna učitelja I. Loser v Borovcu (Morobitz) in F. Stefančič v Laščah. Znani Slomškar in pol I. Strukelj, ta imenitni izumitelj »poetičnih« šolskih kronik, je zaman izkušal z raznimi pismi napraviti zmešnjavo zlasti med kočevskimi kolegi. Dobil je le 11 glasov. Umevno je, da je zmogala tudi lista naprednih namestnikov F. Wigeleja v Loškem potoku in Fr. Kautzkega v Kočevju. In šele pri tej priliki smo dobili natančne informacije o draginjskih dokladah. Zato pridemo tudi šele sedaj v javnost z njimi. Ker poznamo te gospodujoče paše in beže, smo malo pričakovali, a še veliko manj dočakali. Prosim vas: Slovensko učiteljsko društvo tega okraja

LISTEK.

Iz umetniškega sveta.

Slovensko deželno gledališče.

»Hoffmannove pripovedi«. Opera v 3 dejajnih s prologom in epilgom. Uglašbil Jacques Offenbach. Vsebina: Bogati Lindorf ljubi operno pevko Stello, s katero je za časa njenega bivanja v Milanu imel pesnik Hoffmann ljubavno razmerje. Na gostovanju v Norimberku ga Stella zopet vidi, ljubezen vzplamti v njenem srcu. Pesnika povabi na sestanek. Njenega slugo Andreja pa podkupi Lindorf in prestreže pismo, da ga Hoffmann ne dobi. Na vsak način bi rad Lindorf odvrnil pesnika od Stelle: sklene ga upijati. Predigra nam kaže razposajeno dijaško pivsko družbo v Lutrovi kleti. Hoffmann preveč pije in pripoveduje prijateljem o svojih treh ljubeznih. Vsako teh vidimo sedaj v resnici v treh dejajnih.

Prvo dejanje se vrši v Spalanzanijevev fizikalničnem kabinetu. Tja pride Hoffmann, ki se je zaljubil v Olimpijo, Spalanzanjevo hčer, dasiravno je bila automata. Ugajala je Hoffmannu še bolj, ko je kupil od Coppelija čudovite naočnike, skozi katere se vse lepše vidi kot je v

je imelo letos 32 članov. In veste, na koliko je porosil blagoslov iz deželnega dvorca? Na 0 učiteljev in le 4 učiteljice! In še izmed teh so dobile tri le 10% in le ena 15% doklado. Velike Lašče in Sodražica, kjer deluje po zahtevu klerikalnega nadzornika samega, jako vestno 12 učnih oseb in je za učne uspehe v pretečenem šolskem letu dobilo celo priznanje deželnega šolskega sveta, sta bili popolnoma prezrti (doklad deležnih bi moralo biti 8 teh oseb)! In to vključ temu, da to učiteljstvo nima niti nobenih stranskih dohodkov in tudi ne prostega stanovanja! Takisto praznih rok je deželnozbornski Miklavž prišel k naprednemu učiteljstvu v Ribnici in v Dolenji vasi. In koliko je še drugih prezirancev na manjših šolah! Klerikalno učiteljstvo v Dobropoljah je pa seve radodarni svetnik moral obdariti s 25% doklado v obliki svetlih kron. Lahko si je torej misliti, kako uničujoče vpliva ta gorostasna krivica na že itak potrta srca ubogega učiteljstva! Gospodje, ki so se »stekli zaslug« za ta način razdelitve, bi pač zaslužili medalje z veliko številko 5 v sredi, ki naj bi njihovo tanko vest trajno opominjala na ono božjo zapoved, ki pravi: ne ubijaj!

Da, dušna smrt! Koliko groznejša je od telesne. S telesno se trpljenjejenja, z dušno šele pričnja. Spričo teh in še mnogo drugih že dokazanih dejstev je treba z nova pribiti, da slovenskim klerikalcem služi glede naprednega učiteljstva kot vodilno načelo besede Senoe: **Živi in umiraj, umiraj in živi!** Prav je imel deželni odbor-nik dr. Triller, ki je pri odklonitvi soodgovornosti za deželno gospodarstvo omenjal tudi način razdelitve učiteljskih doklad. **Denar vseh davkoplačevalcev se je razdelil skoro edinole pristašem S. L. S.!** Za pesek v oči so si izbrali le nekatere neškodljive jim učiteljice. Da, gospod urednik, jaz nisem prijatelj kričanja in ne pretiravanja, a vendar izrečem spričo omenjenih in še spodaj navedenih fakti globoko prepričanje, **da je tista znana »previdnost« delila milost z malimi izjemami le onim, ki so bili previdni s svetotajstvi Slomškarije.** Naj bo potem še tako bogat in še tako zanikern! In kdor se ni izkazal z vstopnico v to klerikalno organizacijo, je bil zavržen, naj bo še tako potreben, veste

resnici. Da Olimpija ni automata prepriča njega in vso pri Spalanzanju zbrano družbo, ko zapoje dovršeno umetno arijo. Ko Coppelius zapazi, da ga hoče Spalanzani spraviti ob dobiček, v jezi razdrobi Olimpijo in tako uvidi Hoffmann osramočen, da je ljubil — automato.

Drugo dejanje. Iz dvorane v palači beneške kurtizane Giuliette se nudi razgled na krasno, mesečno noč nad Benetkami. Hoffmann se zaljubi v Giulietto, ki ljubi Slemila, moža brez sence. Čarovnik Dapertutto jo ima in bi rad tudi dobil Hoffmannovo, seveda s pomočjo Giuliette. Ta je že popolnoma vjela zaljubljenega pesnika v svoje mreže, da ji obljubi svojo podobo, pod pogojem, da se mu vda. Ona prekrši svojo obljubo in ga izda njegovim nasprotnikom. Iz daljave se začuje petje in krotot Giuliette.

Tretje dejanje. Crespelova hči Antonija je od strasti do petja začela bohati in morala obljubiti očetu, da ne bo več pela. Obišče jo ljubeč Hoffmann in ona v svoji sreči zapoje. Pride dr. Mirakel, ki ga Crespel sumi, da je s svojimi pijacami umoril njega pokojno ženo. Nevarni dr. Mirakel pričara Antoniji prikazen njene ranjke matere, ki jo pregovarja, naj zapoje. Antonija se ne more premagati, zapoje lepo kot slavček in umre.
V epilgomu smo zopet v Lutrovi kleti,

bil zavržen, naj bo še tako potreben, vesten in pridren! Vsaj za naš slovenski del okraja vzdržujemo to trditvev vsak čas in pred vsakomur.

Zdi se mi, da je tu vmes tudi maščevalni akt Jaklič-bega, ki se more dosedaj ponašati s tako majhno peščico »svojih dragih« v volilnem okraju. Kdor bi mor-da še utegnul dvomiti o mojih trditvah, tega prosim, naj vzame v roke ročni zapisnik, poišče imenik šol in učiteljstva ter pozveduje resničnost mojih očitaj, ki so: Zakaj je dobila Slomškarica N. K. v K. 25%, napredna učiteljica A. K. na R., ki je najmanj tako potreben kot ona, pa 0% doklado? Zakaj je dobil Slomškar F. J. v L. pot., ki ima z orglarijo okolo 300 K stranskih dohodkov in pristo stanovanje, 20%, njegov tovariš na isti šoli C. V., ki je navezan le na svojih borih 66 kronic na mesec, torej brez stranskih dohodkov in brez prostega stanovanja, pa 0%? Zakaj je Slomškar in organist A. P. v F. V., sin bogatih staršev, dobil 25%, učiteljica Sl. Z. v V. L., hči učiteljice-vdove, brez vsakega imetja, in ki mora tudi z le 66 K na mesec preživljati se, 0% doklado? Zakaj je dobila Slomškarica J. Sch. v D. v., katere oče je menda v 6. plačilnem razredu državnih uradnikov, 25%, tovariš Neslomškar na isti šoli, J. J., ki je sin revnih kmetiških staršev, pa 0% doklado? Najgorostasneje pa je, da sta Slomškarica A. S. v R. — pred dvema letoma srečna dedinja več tisoč kron, katerih dobri tek je okusila celo neka njena tovarišica v elegantnih hotelskih počitnicah, in M. T. v R., edina hči trgovca in lastnika dveh hiš v Lj., deležni 10% — oziroma 25% doklade; na isti šoli nastavljen napredna učiteljica A. K. (poleg še mnogo drugih tudi jako potrebnih), ki mora edino s svojimi službenimi skromnimi prejemki priživljati sebe in mater-vdovo, pa tudi 0%!? In koliko je še drugih slučajev!

Gospod urednik! Verjemite mi: ne morem se ubraniti solz, celo bridkih solz, ko pišem te vrstice in ko mislim na to, s kako resignacijo so mi ti reveži in te reve izražali svoje gorje, in ko se ne morem iznebiti bojzani, da bo ta vnebovpjioča krivica napravila iz dobrih učiteljskih oseb slabe in koliko bo zaradi tega trpela mladina in domovina! Naj vam, žrtvam turškega reži-

ma, vam junakom in junakinjam — značaje-m, prinese sveti Božič vsaj nekaj duševnega miru in v ranjena vaša srca naj posije vsaj žarek tolažilnega upanja, da mora prej ali slej tudi vam roditi se socialen odrešenik! To želi najiskrenejše vaš, v čutu pravičnosti še nikdar v svojem, nad 20letnim službovanju tako globoko užaljeni — sotrpin.

Vsem okr. učit. društvom.

(K zadnjemu uvodniku.)

Opravičeno ogorčenje je razburilo tovariša F. W-a, ker le v razburjenju je mogel napisati v zadnjem »Tovarišu« poziv: »Vsem okrajnim učiteljskim društvom«.

Popolnoma soglašam z njim glede prvega dela: učiteljska društva naj uvedejo pri svojih članih okcijo za podporo prezrtim. Dobro, krasna misel!

Nikakor pa ne morem razumeti tov. F. W-a, da priporoča prositi tudi šolske prijatelje itd. Res, precej(?) prijateljev imamo. Hvaležni smo jim, da nas podpirajo pri naših organizacijah in da nam dajejo moralno oporo. Toda prositi jih gnotne podpore ne za organizacijo, temveč za posamezne člane, ali veste, kaj je to? Slaba se nam godi, gotovo, a miloščine ne prosimo. Tako globoko ne smemo pasti. Naš ugled, naš stanovski ponos nam brani povdreci se javni milosti. Hvala Bogu, nismo pohabljeni in tudi ne lenuhi. Za svoje delo zahtevamo le plačilo. In če nam narod, ki zanj živimo, ne more in noče dati življenjskih pogojev, naj zvedo naši zanamci, da smo pač poginili na braniku od glada, izkrcavali za narod, ki je ravnodušno občudoval naše umiranje; nismo pa dali svojim krvnikom tako željno pričakovanega užitka: niso nam stili našega ponosa, naše časti! — Prosim ni greh, a prosim naj oni, ki ni opravičen zahtevati. Preveč je bede v naši domovini, preveč takih, ki morajo prositi, ki so navezani na milost. Pritrgali bi tem — tudi dobrosrčnost ima svoje meje — pritrgali bi mi, ki moremo zahtevati le plačilo. Seveda, če naših zahtev ne marajo slišati — mi njihove moramo — potem naj pride naša kri nad nje in nad njihove otroke!
B.

sreče. Srčkana Olimpija je bila Richtarjeva. Njena koloratura je nekaj izvanrednega. Partije Spalanzainja, Slemila in Crespela so našle v Fejarju dobrega interpreteta. V demonske vloge Coppelija, Dapertutta, in dr. Mirakla se je hvalno uživel Križaj. Kakor v peyskem tako tudi v igralnem oziru je on zmerom dober. Njemu naslednika dobiti bo težko. Skrbno stori svojo dolžnost Peršova. Visoko alt partijo Niklausa je izvedla pohvalno, v zadnjem aktu je zadovoljivo pogodila glas Antonijine stare matere. Neznatne vloge Hermana (Kovač), Lutra (Vouko), Cohnila, Pitichinaccia, Franca (Vondra) niso motile. Zbor je vobče znal, v predigri je bil nekoliko neroden. Hrazdira je temperamentno vodil opero, orkester zaslužil za ponovitev barkarole pred epilgom zahvalno ploskanje. Splošno so bile »Hoffmannove pripovedi« ena najboljših letošnjih predstav, zato tudi gledališče obakrat nabit polno. Gledališki list je lagal, ki je naznanil konec predstave ob polu 10. uri, iz gledališča smo šli žele ob en četrt na 11. uro. Zakašnitve vzrok so bile predolge pavze med dejanji.

—ec.

Prihodnja operna predstava bo opera »Naskok na mlin« Karla Weissa, komponista znane opere »Poljski žid« in priljubljene operete »Revizora«.